

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
Félévre 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. e.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz.

Felülvizsgáló szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr..
többször közölve 5 kr..
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Róm. katolikus autonómia. (T.) — Az új középiskolai rendtartásról. (Márton Jenő.) — Hörk József „észrevételeire.“ (Sculdetus). — Nekrológ. — Belföld. — Külföld. — Vegyesek.

Róm. katolikus autonómia.

Beszélhetünk mi is e tárgyról; nemcsak azért, mert nemzetünk törvényhozásában volt róla szó s így a hon minden polgárát érdeklő kérdéssé lett; de azért is, mert közéletünk keretében egymással szoros együttlétben élő vallásfelekezetek kölcsönhatása egy vagy más felekezet belső szervezetének alakulása szerint módosulhat. Tehát magunk iránti kötelességet teljesítettünk, midőn minden illetéktelen beavatkozástól távol, csakis saját evangyéliomi egyházunk szempontjából itéljük meg a társfelekezet kebelében megújulva felmerült autonómiára irányzott törekvést.

Az egyház autonómiájához, úgy, mint azt mi protestánsok ismerjük és bírjuk, két kellék kívánatik meg: Egyik, hogy az egyház belügyeinek intézésében teljesen önálló, azaz minden az egyházon kívül létező hatalom befolyásától független legyen s kizárólag a lét-feltételét képező elvek és szellemi erők bennható cselekvősege szabadon alkossa, fejlessze az egyház életét. — Az államnak felügyeleti joga egyrészt saját biztonságának érdekében folyik, hogy az egyházaknak zavaró beavatkozását életfejlődésébe meg ne tőrje, másrészt a nyilvános és szabad vallás-gyakorlat elvét érvényesítve, a felekezetközi viszonyokat rendezve, a békés együttélést biztosítsa. — Minthogy azonban az egyházak az államnak egyik eminens feladatát a kulturális érdekek szolgálatát is teljesesítik, ha az állam igazságos akar lenni, tartozik a teljesített szolgálat arányában az egyházakat támogatni.

Hogy valjon a róm. kath. egyház kész lesz-e az állammal szemben történelmileg nyert privilegiumairól lemondani, befolyását az állami életre korlátozni s így valóban és tényleg a többi egyházak sorába illeszkedni, azt nagyon bajos elhinni. — Az oly egyház, melynek csalatkozhatlan feje úgy a vallásszabadságot elítéli¹⁾ mint az egyháznak az

államtól való elválasztását is helyteleníti;²⁾ — mely az államot az egyháznak alárendeli; mely mindenütt kizárólagos uralomra törekszik, nem autonómiát keres, hanem csak feltétlen rendelkezéssel elégedhetik meg. — S hogy mit jelent ez a teljhatalom a töbi felekezetekre nézve, könnyű belátni. — Bizony tartok tőle, hogy az eretnekek üldözése, ad majorem Dei gloriam, ismét napi rendre kerülne.

Ez oldalról tekintve a róm. kath. egyháznak, mint egésznek, nemcsak törvényesen biztosított oly autonómiája van mint a többi egyházaknak, de valóságban ő a helyzet ura. — Hisz nálunk kultusz-miniszter csakis róm. kath. vallású férfiú lehet. — A törvénytelen keresztelések, jogtalan párbérbkövetelések tárgyában felmerült panaszok elintézése, a vallásalap, a budapesti tudomány-egyetem jellegének meg-megújuló vitatása stb. midőn egyrészt hangos bizonyítékai a róm. kath. egyház törekvésének, másrészt tanúságai a kezében levő tényleges hatalom nagyságának.

Az egyházi autonómiának másik kelléke, hogy az egyház maga, tagjainak összességével, egyházalkotmányának rendje szerint intézze ügyeit. — Hogy az evangy. prot. egyházban az egyház minden teljeskorú tagjának joga van az egyház kormányzatában részt venni, az egyház ügyeire befolylni, az egyrészt hitelvi álláspontjából az „egyetemes papság“ elvéből folyik, másrészt az egyház történelmi fejlődésének folyamán, sok munkának és küzdelemnek eredménye. — Nálunk a pap az Úrnak szolgája az egyházban és nem ura az egyháznak; nálunk a hierarchia és laikus elem nem osztja két félre az egyházat, hogy akármelyike uralkodjék, a vele szemben álló pedig szolgáljon. — Nálunk a hitbuzgóság, műveltség és jellem mindenkinek egyéni fölülnyt biztosít s egyházunknak az tenné a legrosszabb szolgálatot s teszi mindig, ki a luther-öltönnyel szembe állítja a mentét, kékbelt vagy szüirt. — Mi mindnyájan elvileg

¹⁾ Syllabus: Error XV.: Liberum cuique homini est eam amplecti ac profiteri religionem, quam rationis lumine quis ductus veram putaverit.

²⁾ Syll. Error LV. Ecclesia a statu, statusque ab Ecclesia sejungendus est.

egyek vagyunk a Krisztus Jézusban s egész törekvésünk: bárcsak tényleg is egyek volnánk, mint a Krisztus testének tagjai, a lelki adományok különfelesége szerint egybeszerkesztve, hogy mindenestől növekedjünk abban, a ki fő: a Krisztus Jézusban.

Mint nálunk elvi alapon történelmileg fejlődött a szervezet olyanná a milyen, így fejlődött az a róm. kath. egyházban is. — Csakhogy a róm. kath. egyházban a külszervezet még az egyház lényegét is teszi, míg nálunk nem. — Amint az Augustana VII. cikkében kimondta: *Ad veram unitatem ecclesiae satis est consentire de doctrina evangelii et administratione sacramentorum*, úgy tartja azt evang. egyházunk s habár Dániában püspöki, Németországban consistorialis egy szóval mindenütt sajátos rendszerrel bír is egyházunk, azt azért evangyéliominak tartja mindenki.

Nem úgy a róm. kath. egyházban. Ott az egyesek és az egyház egésze felett, szellemiekben és anyagiakban, kormányzatban és vagyonekezelésben intézkedő a hierarchiailag rendezett s isteni jogu papság, — Krisztus helytartója, Péter apostol utódja czimén uralkodó fejével, a csalatkozhatlan római pápával. Az egyház egysége az egyházfő egységében nyer kifejezést, kit ilyennek elismerni minden róm. kath. hívő tartozik. A laikus feltétlen engedelmességeért jutalmul mennyei üdvöt nyer ugyanaz egyháztól, de földön jogot nem. Engedményeket tehet a pápa és a papság, s ha előnyösnek látja, fog is tenni: de hogy ily szervezet mellett az nagyon sovány autonomia lesz, előre is látható. A róm. kath. egyház és evang. értelemben vett önkormányzat egymást megemészítő ellentét.

Feltűnő, hogy az autonómiát sürgető hangok az országgyűlésen emelkedtek. Mindaddig míg magában a róm. kath. egyház kebelében és saját területén nem indul meg a mozgalom, e törekvés részünkről célravezetőnek nem vehető. Ki szabad akar lenni, vesse le maga az igát. Ki maga ura akar lenni, mentse meg maga magát a szolgaságból.

Magához a törekvéshez őszintén sikert kívánunk, mert e mozgalmat a protestantizmus diadalának, jövő békés együtt élésünk, a különböző vallásfelekezetek testvérítésére biztató jelének tekintjük. *T.*

Az új középiskolai rendtartásról.

Az egyetemes tantügyi bizottság által kidolgozott s az egyetemes gyűlés által szentesített „középiskolai rendtartás“ az egy. gyűlés jegyzőkönyvének függeléke gyanánt megjelent. Azt hiszem, nem kell hosszasan fejtegetnem, hogy mennyire szükség volt már ily zsinórmértékre, melyhez összes hazai prot. középiskoláinknak alkalmazkodniok kell, hogy a gymn. tanításban legalább a főleket illetőleg egyöntetű eljárás lépjen a szokás szentesítette s sokszor igen eltérő rendszabályok helyébe. Örömmel fogadtuk a Vandrák szellemes elaboratumán épült rendtartást, mert bár nagyrészt az eddigi gyakorlatot szentesíti,

mégis egyes intézkedéseivel határozottan üdvösen s fejlesztőleg fog hatni gymnasiumaink állapotaira.

A rendtartás jelességeit s hiányait legjobban a gyakorlat fogja kiütneteni. Vannak azonban fogyatkozásai, részben csekélyek, melyeken könnyen lehet majd segíteni, részben nagyobbak, melyek némi aggodalmat keltenek. Ezekre akarunk röviden rámutatni.

II. R. 15 p. „A tantárgyak az egy. gyűlés által az 1884. évi 48. jzk. pontban megerősített tanterv szellemében, az általa megszabott határokon belül tanítandók. Ha valamely államilag nem segélyezett intézet az állami tanterv szerint jár el, annak tanítványai prot. gymnasiumokba csak felvételi vizsgálat mellett irhatók be.“

E pont gyakorlati alkalmazása egyrészt nehézségekkel jár, mert bajos lesz az év elején konstataálni, hogy a felvételt kívánó felek. középiskolába járt tanuló az állami tanterv szerint tanítattott-e vagy sem. Másrészt ezen pont intézkedése nem az intézetet sújtja, mely hibát követett el, a mikor az egy. gyűlés által kiadott kötelező tanterv ellenére az államt fogadta el, hanem a tanulót, ki elvégre nem tehet arról, hogy az intézet, melyet frequentált, nem tartja tiszteletben az egy. gyűlés határozatait. Ezen intézkedés tehát igazságtalanságot tartalmaz, és pedig ismét saját véreink, prot. ifjaink irányában. Nem riasztjuk-e el az illető tanulót prot. intézeteinktől a §-ban említett felvételi vizsgálat által? Állami intézet akármikor vizsgálat nélkül befogadja őt, valamint, hogy mi is befogadunk állami intézetben járt tanulót minden vizsgálat nélkül. Azonfelül, miben álljon az a felvételi vizsgálat? s ha a tanuló meg nem állja, mi történjek?

III. R. 35. „Az I. osztályba jelentkező tanulót, a fentartó hatóság beleegyezésével felvételi vizsgálatnak akkor is alá lehet vetni, ha elemi iskolai bizonyítványt mutat fel.“

E pont alkalmazása véleményem szerint visszaélésekre adhat alkalmat. Nem tekintve azt, hogy e pont az országos törvénnyel (1883. XXX. 10. p.) ellenkezik, a méltányosság azt kívánja, hogy a népiskola hiteles alakban kiállított bizonyítványait tiszteljük.

Elismerem, hogy a rendtartás a legnagyobb megszorítással kívánja e §-t alkalmaztatni, — csak a fentartó hatóság beleegyezésével lesz szabad ily felvételi vizsgálatot tartani, — de nem bírom elképzelni, mely esetekben állhat be egyáltalában szűksége annak, hogy egy I. osztályba jelentkező fiú, jóllehet hiteles népisk. bizonyítványa van, mégis felvételi vizsgálatnak vettessék alá. Gyakoribb alkalmazásának eredménye pedig az volna, hogy a szülék oly intézeteket keresnének fel, hol a felvétel népiskolai bizonyítvány előmutatása mellett semmi nehézséggel nem jár.

Mostani szerkesztésében tökéletesen érthetetlen a 45. és 46. §§. Az eljárás melyet e két pont szabályozni akar a következő: A szülék ne csak a fél-évek végén kapjanak értesítést gyermekeik előmene-

teléről, hanem negyedévenként. A 45. §. már most azt mondja, hogy minden évfolyam végén a tanári testület tanácskozmányt tart, melyben az összes tanulók tanulmányi s erkölcsi haladását megbeszéli, s mind ezen eredményről a hanyatlóknak s erkölcsileg hanyatlóknak szüleit értesíti. E szerint a hanyatlóknak szülei értesíttetnének az I-ső II-ik III-ik és IV-ik évfolyam végén. Ez nem áll; mert a 21. §. szerint az I. félév, tehát második évfolyam végén nem csak a hanyatlók szülei értesíttetnek, hanem minden tanuló kap osztályzati kimutatást magánhasználatra. A 46. §. szerint pedig „ugyanily értesítés küldetik az év végén a szülőknak is“; ez sem áll; az év végével nem értesítést, hanem bizonyítványt osztunk. A két pont tehát körülbelül így volna átalakítandó:

Az első és harmadik évfolyam végén a tanári testület tanácskozmányt tart sat; (itt lehet utalni a 21. §-ra, mely a félévi osztályozásokról szól.) A 46. §. így szólna: Ugyanily magánhasználati értesítés küldetik az I. félév végén valamennyi tanuló szüleinek.

A mi már most az értesítő lapokat (C. minta) illeti, tökéletesen érthetetlen, mit akar a bővítés: „fia csak a felekezeti főhatóság engedélyével tehet javító vizsgálatot.“ Ily értesítés (C. minta szerint) jut az I. és III. évfolyam végén a hanyatlók szüleinek, a II. évfolyam végén valamennyi szülőnek; egyszóval mindig évközben. Évközben pedig javító vizsgálat nincs, emélfogva javító vizsgálatra való folyamodásnak sincs helye. Mire való tehát e megjelölés az értesítő lapokon, hol egyébről véleményem szerint szó nem lehet, mint arról a lehetőségéről, melyet a mintalap helyesen tartalmaz: „fia nem javulás esetén az évet elveszítheti.“ Ha nem javul, tényleg elvesziti az évet, illetőleg javító vizsgálatra utasíttatik, a melyre, ha az illető két tárgyból bukott, csak a felekezeti főhatóság adhatja az engedélyt.

Az iskolai szüneteket illetőleg nem tartom célszerűnek a 4 napi pünkösdi vakációt. A Pünkösdi rendesen Május hó második felére, vagy Junius elejére esik, s így nagyon közel kerül az érettségi vizsgálatokhoz, a mikor a tanítás úgyis szünetel 2–3 napig. Ha későn esik a Pünkösdi, mint például a jelen évben, a nagy vakációtól alig választja el 2 hét.

De véleményem szerint kár volt elejteni ő felségeik a király és királyné névünnepét. Az egyház mint ilyen megünnepeli könyörgéssel, a melyen a népiskolák résztvesznek; mért tegye ki magát a közepe iskola az illoyalitás látszatának? Kisebb városban, hol minden egyéb iskola szünetel, fel is tűnik, s kellemetlen megjegyzésekre adhat alkalmat.

Pusztán stiláris hiba van a III. R. 38. §.-ban, hol az áll, hogy a magántanuló minden tantárgyból írásbeli vizsgálatot tesz, s rögtön utána a megszorítás, hogy csak három tárgyból.

A IV. 43. §. „Az igazgató az iskolai évet a tanári kar tudtával az általa meghatározott napon nyitja meg. Aligha fordult még elő, hogy igazgató a tanári kar tudtán kívül nyitotta meg az évet.

Tehát helyesebben: „a tanári kar tudtával megállapított napon sat.“

Végül sajnálatomnak adok kifejezést, hogy a tantügyi bizottság eredeti propositióját, hogy a rendtartásból külön lenyomatok készíttessenek, az egyet. gyűlés el nem fogadta. Ha már a szedés költségét magára vállalta az egyet. gyűlés, legalább ne csatolta volna a rendtartást függelék gyanánt a jegyzőkönyvhöz, hanem különválasztva attól juttatta volna azok kezébe, kiket, első sorban érint: a tanárokéhoz.

Márton Jenő,
lyc. tanár.

Hörk József „észrevételeire.“

Si fecisti, nega!

Kedvem és jogom volna a t. „történetirő“ úr legközelebb, e b. lapok hasábjain megjelent két cikkét teljesen felelet nélkül hagyni. Ez volna szerzőjükhöz a legméltóbb felelet, mert ép ott állanak irodalmi tisztesség és tárgyilagosság dolgában, a hol az általunk bíralt mű történeti becse, eredetiség és forrási jelleg tekintetében.

Azonban az olvasó közönség tájékozása kedvéért legyőzöm az ily irodalmi lapáliaiak iránt érzett személyes undoromat, s pár észrevételt bátor leszek tenni, — természetesen saját jól felfogott érdekekben a szerzőhöz és dolgaihoz csak kesztyűs kézzel nyúlok. Mi a kérdéses bírálatban a szerző személyét épen nem támadtuk, sőt bizonyos, most már látjuk, túlságos elismerést tőle meg nem tagadtunk. Támadtuk — és jogosan, objektív érvekkel — történetirási modorát, adatgyűjtési eljárását; támadtuk kompilált művének eredetiségét, szenvelő nagyképiüködeit s tettük ezt a hazai prot. tudományosság és irodalom jó hírnevének érdekében. Hörk felelete épen nem czáfolata vádjainknak, — mert néhány ferdtítését és rabulistikáját annak nem vehetjük. Észrevételeiben „sehol sem igazolja az eredetiséget és forrási jelleget“ a mit műve czimlapján s előszavában annyira hangsúlyoz. Nem czáfolja meg a „Századok“ bírálójának ama tételét, mely szerint „a szerző által hirdettet, de fel nem dolgozott aranyértékű eredeti források helyett régen ismert s épen nem eredeti nyomtatványokat másolt,“ s tessék ezt a passzust ugyan ezen kritika Hörk által hasábosan idézett, meg általam is — cikkek végén — fölhasznált részeivel egybevetni s bárki is belátja, hogy dr. M. J. néhány elismerő frázisa olybá veendő, mintha valakit jól elvernek, s aztán könyörtületből egy kis diákflastromot tapasztanak sajtó sebeire. De hogy Hörk jobb munkát nem irt, annak oka, mert nem írhatott. Neki a történetirő feladatairól nincs még a legelemibb képzele sem. Azt mondja ugyanis, hogy a történetirő nem csinálhatja, hanem veszi az adatokat s különös súlyt helyez arra, hogy latin és német forrásokat dolgoz fel. Úgy látszik, a történetirő hivatását kimerítve látja abban, hogy „megtartsa a chronológiai rendet, az életesemények egymásutánját s jelezze (!)

a korszakokat!“ Szegény Ranke, Mommsen, Horváth, Salamon a kik ennél tovább merészeltetek menni! A kik nem tekintitek adatgyűjtésnek, ha nem hazai nyelvű műből másoltok, hanem latinul, görögül, francziául stb. fogalmazott: s nyomtatásban megjelent dolgokat lefordítottok (mily érdem!). A kik az adatokat bíraltátok, az események okait és következményeit nyomoztátok, az emberek jellemét bonczoltátok, a korszakot nemcsak jeleztétek, de tömör plasztikus képen kidomborítottátok! Édes istenem, mily gyarlók vagytok ti Hörkkel, a nagy plagiátorral szemben, ki mindezt feleslegesnek tartja! Aztán mik azok az „eredeti források?“ Mi az az „egybevetés, összehasonlítás,“ a mit ő vindikál magának és művének? Bizonyára nem az, hogy könnyen hozzáférhető s kényelmesen lefordítható nyomtatványokat — s csak elvértve kéziratokat — használ, s az egyik pontot az egyikből, a másikat a másikkól veszi. Ez nem „egybevetés,“ hanem összetakolás.

Nagy szóval hangsúlyozza az egyházak okmányainak, a levéltáraknak, egyesek hiteles följegyzéseinek „**lelkiismeretes**“ használatát. Hol van ennek nyoma művében? Félrevezetési szándékkal gyakran utal munkájában Kleinra, Schmalra stb. — hány ily utalás van benne az előszóban és cikkében említett levéltárakra, okmányokra s hiteles följegyzésekre? Micsoda **levéltárakat** látogatott meg e czélből? Mikor? Hányszor? **Kiktől kapta lelkeszi hiteles följegyzéseit?** Minő terjedelemben? Mily „lelkiismeretes“ használta fel ezeket? Dianiskán, Franczon, Pákhon és a dobsinai lelkeszen kívül másról nem tudunk.

Az újabb püspökök tekintetében — rosszúl levén informálva — még némi önállóságot és eredetiséget megadtunk neki, de már akkor hangsúlyoztuk, hogy Cz. püspök életrajzát sok felesleges diszszel megbővitve U. K. után dolgozta fel, Pákhét Pákh Károly tanár közléseiből vette. Most már igen hiteles adataink vannak többi között Ruffiny és Szontágh életrajzát illetőleg is, s nagyon szívesen vennők, ha „történetíró“ úr közölné, hogy e forrásaival, azok eredetével s felhasználásuk mikéntjével hogyan áll? Ezt már nem plagiumnak lehetne nevezni, — a szótárban igen kemény kifejezés van reá, de mi ezt nem használjuk, mert a szótár eme részének kihasználását kizárólag az érdemes tanár úr privilegiumának akarjuk tudni.

Nincs tisztában, vagy nem akar tisztában lenni az észrevételező úr a plágium fogalmával sem. A mi fordított, az nézete szerint nem plágium. Szerintünk plágium az, midőn valaki más irodalmi munkáját akár egészben, akár részben, mint saját „eredeti“ művét adja ki. Ha honi nyelven irt munkával követi el ezt a szemérmertlenséget, akkor a plágium nem fordított, de nemis oly kényelmes, mert könnyen felfedezik.

Ha idegen nyelven irt munkát egészben vagy részleteiben lefordít és saját „eredetije“ gyanánt adja ki — mint ezt Hörk tette —, akkor is plágium ez eljárás, de fordított plágium. Az előbbinél sokkal veszélyesebb, mert felfedezése nem oly valószínű. S így bizonyára fordított plágium marad az ön „eredeti műve“ édes theol. dékán úr!

Egy helyen azt mondom róla: „több eredetiséget tanusít.“ Ezt főihaszználja Hörk annak a bebizonyítására, hogy eszerint másutt is eredeti, mert „a több a kevesebbnek ellentéte.“ Ha valahol egy parány van, az már több a semminél, mert valami. Ha ön egy parányi eredetiséget tanusít műve valamely részében, ebből még nem igazolható, hogy másutt is így áll a dolog, mert a semmi kevesebb a valaminél. Egyébiránt ez és „észrevételeinek“ legtöbb helye nem egyéb, mint Hombár Mihály-féle rabulistika.

Azt is állítja, hogy az ismertetésben közölt idézetek „keresve kerestettek.“ Nehéz oly lapra akadni a régibb püspökökről szóló részben, mely ne hemzsegne az ilyenektől.

Még csak a czikkek hangjáról és modorról akarok szólni. „Szemtelen“, „hazug“, „hályogos szemű“, „alattomos rágalmazó“, „álarczos lovag“, körülírva még bandita is, — „errá-ra fogdrá“, „könyebb a hazugot utólélni, mint a sánta kutyát“ stb. stb. „Kraftausdruckok“ és argumentumoknak használt népies fordulatok csakúgy nyitözögnek a kiváló érdemű, buzgón fáradozó történetíró, tanár, theol. dékán stb. nyilatkozatában, sőt — természetesen fölszentelt papi minőségéből kifolyólag — az isten átkát is kéri reám. Ha tiarája volna, pápának gondolnók, s az egész feleletet Syllabusnak.

Ez a modor, ez a hang azt jellemzi s arra hárul vissza, a kítől jó, mint Kinizsi sobráról a golvó a törökre. Sem e lapok, sem az irodalmi hitel és tisztesség, sem a prot. tudományosság, sem egyéni reputációim nem engedik, hogy a kereszténység és protestantismus eme felkent bajnokát e téren kövessem. Az izlések a tisztesség tekintetében is igen különbözők!

Egyet azonban beismerek s ez legnagyobb hibám. Nem kellett volna ennyit foglalkoznom ezzel a bizonyára „eredeti“ férczművel, mert nem érdemelte. Szerzőjével a vitát nem folytatom, vele komolyan szóba nem állhatok, mert az irodalmi felelés nem kenyerem, — de főkép azért nem mert — czikkei után ítélve — a szerző még hivatalból terjesztett műve színvonalán sem áll. *Scultetus**).

NEKROLOG.

Frint János emlékezete.

A bánáti ágost. hitv. ev. esperességnek ismét gyásza van. — Frint János franzfeldi lelkész s a bánáti espe-

*) E viszonylással a vita lapunkban be van fejezve. Szerkesztő.

rességnek kiérdemült főesperese f. hó 17-dikén jobb létre szenderült és 19-dikén örök nyugalomra elhelyeztetett. —

Ki és mi volt Ő, jól tudja azt a közegyház is. De azért elevenitsük fel röviden. emlékezetét.

Frint János született 1809-diki decz. hó 24-dikén, Kőszegen, Vas megyében, Frint Mihály, posztós és Flesch Theresia szüléktől. Elemi tanulmányait s a gymnasium 3 első osztályát szülőhelyén végezvén, a soproni lyceumba ment és itt Hetyési László és Petz Lipót tanároktól nyerte középiskolai képezését. Az ugyanitt megkezdett theologiai tanfolyamot a bécsi egyetemen fejezte be, hol vallásos kedélyére kivált Venrich János, tanár mély befolyást gyakorolt. — Bécsből való távozta után, Pesten, Bór nevű családnál, azután Temesvárott Hendl, lisztkereskedőnél, s végül ismét Pesten, Matkovics, septemvir családjánál nevelésködött, mely legutóbbi helyén az 1838-diki Duna-áradás iszonyait is átélte. Ugyanazon évi máj. hó 4-dikén, Szeberényi János, superintendens által felszenteltetvén, a bánáti esperességbe kebeleztet ebendorfi, kezdetleges egyház lelkészi állomását fogadta el, honnét 1840-ben N.-Kikindára, 1850-ben Aradra s még ugyanazon év vége felé Franzfeldre hivatott meg rendes lelkészül, s ez utóbbi állomásán haláláig, áldásosan működött. — Boldog házassága által, számos tagú családot alapított. Neje már ezelőtt több évvel jobb hazába költözött. — Élő gyermekeik közül: Nándor, franzfeldi tanító, Béla — Nákónak uradalmi tisztje és Lajos, aradi ev. lelkész; továbbá árván maradt leányai — és veje, u. m. Roth Márton, franzfeldi tanító és Hészler Sámuel, fegyházi lelkész családjukkal; és végül számos unokái gyászolják jelenleg az elköltözött jó atyát, illetve ipát és nagyapát.

Hogy mije volt Frint János családjának és azon működési körnek, melyben mozgott, azt e nekrolog keretében ecsetelni csak halvány színekkel lehet. Mert e ritka alaknak jellemvonása és erénye, hogy melyik volt kimagaslóbb és szebb, röviden aligha dönthető el. Mint magánember a keresztyén kegyességnek, jóságnak és szerénységnek példányképe; mint családfő, a leggyengédebb férj s végnélküli szeretetben gondos apa; mint hivatalnok, a lelkiismeretességnek, pontosságának és fáradhatlanságnak netovábbja; mint népnevelő, az észet és kedélyt vallásosan képző pædagogus; mint lelkész, isten szíve szerinti lelkipásztor; mint kartárs, mindenkit maga köré varázsló centripetal erő; mint az egyházmegye egykori vezére, tapintat, buzgóság és súlyt gyakorló tekintély; és, mint honpolgár, az igaz hazafiságnak szószólója és harciosa volt — Ő. — Ő valóban ritka alak volt, környezetének és működési körének világossága és sava, mint a mire ez előtt két évvel hatyúdalszerű visitationalis beszédében, hallgatóit is oly hatásosan felhívta!

Innét az áldás és siker, mely törekvését lépten nyomon követte és a közelismerés, mely érdemdús homloka köré babérokat font.

A család az iskola és az egyház voltak tulajdonképeni működésének azon körei, melyeknek javára és boldogítására idejét és erejét szentelé. — Gyermekeit, szerény jövedelme mellett is, oly szerencsésen nevelé fel, hogy azok a társadalomnak jeles és díszes tagjaivá lettek. Az iskola benne buzgó pártfogóra és mint vallásoktatóban, oly tanerőre tett szert, mely a gyermekek vallásos nevelését

hat különböző osztályban ellankadás nélkül győzte és felvirágoztatta. És az egyház benne oly pappal birt, ki mély tudományossága, bölcsesége és buzgósága mellett, a gyülekezetnek hű pásztora és szerető atyja volt. Jóllehet első három egyháza is önfeláldozó alapítójául tudja és említi, mindazáltal kivált a franzfeldi gyülekezet, melyben az elköltözött 39 évet töltött, az ő odaadó működésének köszöni, hogy vallásosságával, jeles iskoláival, áldozatkészségével és több rendbeli egyleti életével kiténik és a délvidéken, több más hasonlóival, elsőrangú csillagként ragyog.

Frint János e jeles tehetségeinek és bokros érdemeinek erkölcsi jutalma, a közelismerés nem maradhatott el. Franzfeldi egyháza szeretettel és bizalommal és ismerősei a legmélyebb tisztelettel csüngtek rajta.

A bánáti esperesség pedig, mely benne csakhamar felismerte azon férfit, kinek vezérlésére magát bízhatja, több esp. tisztséggel tünteté ki. Így 1862—1873. a határvidéki dékáni-, 1862—1865. alesperesi-, és 1865—1873. főesperesi tiszttel, melynek viselése alatt, az elköltözöttnek főbb érdemei valának: a bánáti missio és az esp. gyámintézet szervezése, valamint a határvidéki egyházak patentális állapota ellen folytatott szívós küzdelem. Ezenkívül volt ő 1866—1873. az esp. gyámintézetnek elnöke, 1859—1867. az esp. nyugdíjintézetnek pénztárosa és számos éveken át a délvidéki lelkészi értekezletek elnöke. — Az egyház, iskola és közügy terén szerzett érdemei a Felsőnek sem kerülheték el figyelmét; úgy, hogy élte alkonyán, 1885-ben Ő Felsője által, koronás arany érdemkereszttel lett kitüntetve. — S mind e jutalmat betetőzte még azon isteni kegy, hogy 1888. augusztus 26-án, jó egészségben és örökifjú lélekkel megülheté lelkészkedésének 50 éves jubileumát.

„Nos quoque florismus, sed erat flos ille caducus“ — e szavakat írta nem rég egy lelkésztársához. S méltán; de tán némi sejtelmével is a közelgő halálnak, mely folyó hó 17-dikén beköszöntött ajtaján. — Halála előtt még 11 nappal előbb, N.-Beeskerekre utazott, hogy részt vegyen a m. közművelődési egyesület igazgató tanácsi ülésében, s erre következett be egy heti betegsége, mely kioltotta 80 éves életének világát.

A részvét általános volt és imposansul nyilvánult, midőn őt f. hó 19-dikén örök nyugalomra kísértük. — Legyen szabad erről is némi részleteket közölnöm. Hálás franzfeldi egyháza drága érczkoporsót vett, sírboltot készített és díszes síri emléksobrot határozott emelni neki. Tisztelői, számtalan és ékes koszorúval halmozák el ravatalát, melynél csak a következő feliratokat sikerülhetett feljegyeznem: „Dem guten Vater—die dankbaren Kinder“; „Gewidmet — Familie Roth“; „Ihrem verdienstvollen Seelsorger — die Kirchengemeinde“; „Ihrem Gönner — die politische Gemeinde“; „Seinem Mitgliede — der Schulrath“; „Seinem Ehrenmitgliede — der Gesangverein“; „Dem Gründer — der Leseverein“; „Seinem Mitgliede — der Rothe-Kreuz-Verein“; „Kegyeletből — a tantestület“; „Die dankbare Schuljugend“. — Természet és művirágok, babérlevelek és különböző színű szallagok díszlettek ezen koszorúhalmazon.

A szomszéd községekből már dél tájban özönlettek be az elhunytnak tisztelői, hogy a 3 óra tájban kezdődő temetésen részt vegyenek. Ott láttunk 7 esperességbeli

evangelikus, 1 reformatus, 1 r. katolikus és 2 görög n. egyesült lelkészt; 11 vidéki tanítót, hatósági személyeket és hivatalnokokat, testületeket és egyleteket, díszes hölgykoszorút és másokat a koporsót körülálló tengernyi sokaságba vegyülni, midőn pont 3 óraker a gyászszertartás megkezdődött.

Az udvaron, a Steiner János, tanító által vezetett bevezető ének elhangzása után, Scultéty Sándor, mramoráki lelkész intézett az elhunyt nevében érzékeny búcsuszavakat a gyászolókhöz és mondott egy alkalmi imát. Erre a templomba kellett volna vonulnunk, a halotti beszéd meghallgatása végett. De a templom hajója és karzata szűknek mutatkozott az ezereket számláló sokaság befogadására. — Azért a templom ajtaja előtt, a piac téren kelle végezni ez actust, melyre a lelkészi kar vitte ki a halottat az udvarból. A helyi dalárda által öszhangúlag elzengett halotti énekversek elhangzása után, Bujkovszky Gusztáv, alesperes lépett fel a rögtönzött emelvényre és Zsid. 11, 4. alapján, megható emlékbeszédet mondott az elköltözött felett, ki hősi hite által — ugy mond — még most is beszél hozzánk. Rövid életrajz, záró ima és áldás után a gyászmenet beláthatlan hosszúságu vonalban indult és haladt a sírkert felé, melynek kapujánál az egyháztagek vállairól a tanítói kar emelé át a halottat s vivé a sírboltig. — A halott elhelyezése után, a dalárda öszhangu éneket zendített rá, mire Schwalm György, pancsovai lelkész Luk. 2, 29—36. alapján mondott egy emelkedett szárnyalásu síri beszédet az elköltözött Simeon felett, imádkozott és beszentelte a halottat. Még egy záró ének zendült fel s a tengernyi gyászoló közönség könyvelt szemekkel vett búcsut a sírkerttől.

Ott pihen immár békében 80 éves Nesztorunk, az agg Simeon, az Úrnak amaz igaz és hű szolgálja, ki szemével látta az idvességet, melyet az Úr készített minden népeknek szemeik előtt. Ékes és értékes koszorúk halmaza borítja érczkoporsóját. De legszebb és legbecsesebb közöttük az, melyet az elköltözött, érdemeinek hervadatlan babéraiból maga magának font és melyet a kegyelet és elismerés a legmélyebb tisztelet szalagjával egybekötött. Felirata: „Have, anima pia!“

Kernúch Adolf.

BELFÖLD.

Papi értekezlet. A felsőnógrádi ev. papi kör f. hó 21-én Turicskán, az innen Turopolyára távozó Banczik Sámuel lelkész társunk vendégszerető paplakán szeretve tisztelt főesperesünk ntű Svehla János úr elnökle alatt papi értekezletet tartott, még pedig a tamásii és poltári tisztársak kivételével az összes tagtársak jelenlétében. Mielőtt összegyültünk volna, hogy az Úrvacsorában részesüljünk, főesperes úr a turicskai és mlágyói hivekkel reggel 8 óraker papjelölő gyűlést tartott, melynek eredménye az lett, hogy próbára kijelöltettek: Pohánka Géza a.-esztergályi, Rell Zsigmond abelovai, Kis István b.-gyarmati segédlelkészek s a losonczi segédlelkészt s hitoktatót Kaszner E. Pált egy, az egyház kebeléből kiküldendő bizottság fogja Losonczon kihallgatni. — Ezután ugyancsak főesperes úr elnökle alatt összeült Holles Danó, Hrk János és Sztolár

Györgyből álló szavazatbontó bizottság, mely az esperességi gyámintézeti egyházi elnökre 35 egyháztól beérkezett szavazatokat felbontván, kitünt, hogy 23 szavazattal tizenkettő ellenében a jelenlévő ntű Margócsy József losonci ev. lelkész úr választatott meg, kit is a bizottság a legmelegebb szíveséggel üdvözölt.

Ez alatt egyenkint megérkeztek a többi testvérek is úgy hogy 10 óra felé a templomba mehettünk, ahol tizenegyünk közül kilenczen járultunk az Úr vacsorájához, melyet Geduly E. F. lónyabányai testvér szolgáltatót ki lelki megnyugvásunkra, tartván egy megtérésre buzdító beszédet s imádkozván velünk megható gyónó s úrvacsorai imákat költött s prózai alakban.

Igy előkészülve hozzáláttunk az értekezleten előfordult tárgyak megbeszéléséhez, melyek közül nevezetesebbek voltak: a bányakerület által felállítandó felsőbb leányiskola kérdése, melynek helyüül főtisztelendő püspök urunk Aradot melegen ajánlja; — továbbá a zsinat — a prot. irodalmi társaság — melynek 14 tagot számláló szűkkörű értekezletünk is tagja, szinte beszéd tárgyává tettek, amazt 1891-ben óhajtván megtartandónak, emeből meg mielőbb várván az olvasandókat. Ezután néhány sérelmes ügy, nevezetesen a csehbrezói, ahol a kokovai r. k. plebános egy Zlatno üveggyári ev. vallású munkást mult évi okt. 6-án hirdetési s áttérítési bizonyítvány nélkül nem csak megesketett, de át is térített — vagy mint a plebános úr a csehbrezói lelkészhez iutezett levelében írja — a r. k. egyháza vissza fogadott; — továbbá a Losonczon előforduló esetek, ahol a gymnasiumba járó több vegyes házaságból származó ev. ifju a r. k. vallásoktatásban részesül, szült méltó megbotránkozást a jelenvolt értekezleti tagokban. — Végül az alább következő, Holles Danó tagtársunk által kidolgozott s köztetszéssel fogadott indokolt indítvány olvastatott fel, a mely is így hangzik egész terjedelmében:

Indokolt indítvány a papi és tanítói fizetések szabályozása tárgyában.

Nagytiszteletű konferencia!

Nem szeretnék hosszadalmas értekezésbe bocsátkozni, de szeretném mégis annyira világosakká és meggyőzőkké tenni indító okaimat, hogy ha azonnal megteendő indítványomat a t. értekezlet magáévá tenni kegyes volna, azt se a ntű esperességi, se a főtiszt. kerületi közgyűlés vissza ne utasíthassa, sőt azt életbe léptetni erkölcsi kötelességének ismerje el.

Indítványom a következő:

„Forduljon ezen felsőnógrádi papi konferencia és illetve a nógrádi ev. lelkészi kar a ntű esperességi s innen a főtiszt. kerületi gyűléshez s kérelmezze:

1. Hogy a lelkészi s tanítói fizetéseket határozott, biztos és oly mértékű jövedelemmé tegye, melyből egy közepes számú család, a családfő állásához mért tisztességgel megélhessen.

2. Minden határozatlan jövedelmet, minők a kolledák, kantációk, blazseációk, gregorációk, úrvacsorai és ünnepi, kereszteleési és esketési offertoriumok — szüntettessen meg s ezek kárpótlására a hivektől, azok vagyonossága arányában, legalább négyfokozati osztályban a párbér mellett megfelelő készpénzfizetést szedessen be s abból a lelkész

és tanító megállapított díjait félvévenként, tehát két részletben fizettesse ki.

3. Akár egyes hívek, akár a közpénztár tartozik a lelkész és tanítót fizetni, azoknak híványilag biztosított fizetéseért első sorban a gondnokot és egyháziakat, második sorban pedig a presbitereket tegye anyagilag is felelősekké.

4. A naturáliákban való járandóságnak buzának, fának, szénának, bornak stb. nemcsak mennyiségét, hanem minőségét is kötelezőleg jelölje meg.

5. Az esperesség, sőt a kerület különféle egyházaiban nagyon különböző s egymástól elütő stola-jövedelmeket ne csak egyöntetűvé, de lehetőleg olyanokká is tegye, melyek egyrészt a fungens méltóságának, másrészt a cselekmény fontosságának lehető mértékben megfelelnek. Állapítsa meg tehát az egyházkezelő asszonynak avatását 1 frtban, a hirdetést 50 krban, az esketést 3 frtban, a menyasszony avatását 1 frtban, a temetéseket, egyszerűen imával 50 krban, szent beszéddel 2 frtban, szent beszéddel és bucsúztatóval 3 frtban, ahol szokásban van verses bucsúztatás 2 frtban, a tandíjakat 2 frtban, a tanítóilak és tanterem fűtésére szükséges fát az egyházközség adván. — Bizzon meg a nőtű konferencia saját kebeléből három tagot, kik ezen indítványt kellően indokolva s elfogadás végett a nógrádi egyetemes konferencia elé terjesztve, kérelem vagy a mennyiben a munkálat tán terjedelmesebb volna, „emlékirat“ alakjában az esperességi s illetve a kerületi gyűlésnek benyujtsák.

Ha az esperességi gyűlés, remélhetőleg, elfogadja ezen indítványunkat, a három konferencia saját költségén nyomassa ki az emlékiratot s hozzájárulás vagy pártolás végett valamennyi kerületbeli fő- és alesperesnek, esperességi és egyházi felügyelőnek s a kerület befolyásosabb és tekintélyesebb férfainak küldje meg.

Nagy konferencia! A közelmúlt években oly gyakran s élénken kiszinezett felszólalások jelentek meg az egyházi lapokban prot. papi szegénységünk kimutatása érdekében s viszont ezeknek megcáfólása vagy legalább mérséklése végett, hogy ezek miatt szinte kockázatottnak, amazok miatt pedig egy kissé szalmacséplésnek tűnhetik fel egy elkésett felszólalás s így magunk között azonban s különösen az imént megtett indítvány megokolása végett mégis csak hozzá kell szólnunk a dologhoz.

A mi papi fizetésünknek nem az a főbaja, hogy kicsiny — habár meg kell vallanunk, hogy e tekintet is sok kívánni valót hagy fenn, hanem első s sarkalatos hibája az, hogy általánosan mint jövedelem határozatlan, mint valóságos jövedelem pedig bizonytalan. Aránytalanul kevés vokátor van a nógrádi esperességben, de sőt az egész bányai kerületben is, a melyből tettleges hivatal viselés nélkül eleve ki lehetne mutatni, mennyi jövedelmet biztosít elfogadójának, de talán még kevesebb az az egyház, a melyben a végre is kimutatható jövedelem időre és hiánytalanul beszédés tekintetében biztos volna. Pedig tiszt. konferencia a családfenntartás első feltétele annak határozott ismerete, mire számíthatunk, második feltétele pedig számításunk biztossága vagyis befolyik-e az, a mire számíthatunk szabad.

Hogy papi jövedelmeink határozatlanok, nem szabatosak s épen azért vitára és surlódásra szolgáltatnak alkalmat, arról mindenki könnyen meggyőződhetik, a ki csak

futólag betekint meghívóinkba. Valóságos párbér összes esperességbeli meghívásukban csupán kettő fordul elő; a többi fizetési kulcs nagyon szétágazó. Telek után ugyanis 17, marha után 7, eke után 4 meghívó van. Előfordul továbbá 3 egyháztagok (cirkevnik), 3 gazdák (hospodár), 2 külön gazdák (osobytnik), 1 család, telek s pár után, végre pedig 7 fix fizetést biztosít. Ha ezekkel szemben fontolóra vesszük mily ingadozásnak vannak a mai szabad adás-vevés mellett a telkek alávetve, mennyire leszállították a tagosítások s legelő elkülönzések, de meg a könnyebb szántási módok is (a vasekék) a marhalétszámot; mennyire érthetetlen mai párbér az egész eke és fél eke fogalma, mi azonban az úrbéres világban érthető volt; milyen önkényes magyarázatnak van kitéve a „hospodár“, „cirkevnik“ vagy „osobytnik“ szó, fel tudjuk fogni, hogy néha a közigazgatási hatóság sem tudja megítélni az esetleg megtagadott tartozást. De fel tudjuk fogni különösen azt, hogy jövedelmeink ezen határozatlansága már nagyon is elterjedt hírlapi vitákra adott alkalmat. Fizetéseink azonban a határozatlanság mellett beszédés tekintetében bizonytalanok is. Könnyen meg lehetne azokat számíthatunk, kik egész fizetésüket s előre megjelölt napon vagy legalább napokon biztosan kézhez kaphatják, már pedig egy tisztviselőre és egy családapára nézve semmi sem lehet megnyugtatóbb mint azon tudat, hogy fizetése egészen és kellő időre folyik be és megfordítva. Ebből magyarázhatjuk meg csupán, hogy egy, háztartását gondosan és megfelelő takarékosággal berendező 800, sőt 600 frtos állami, megyei és vasúti hivatalnok, egy-egy 1000—1200 frtra becsült, valamint egy kir. járásbíró vagy egy állami tanár egy 2000 frtra nézett s szinte gondos papnál mindig könnyebben és nagyobb komforttal tud megélni. (Vége következik.)

Törvénytelen keresztelési ügyben hozott, ritkaságánál fogva felette érdekes ítélet fekszik előttünk. A békéscsabai aljárásbíró, Váradi Szakmár Arisztid, Spett Gyula, gyomai r. k. plébánost Kálmán Farkas, ugyancsak gyomai ev. ref. lelkész feljelentésére a 24,727—1884. sz. vallás és közoktatásügyi miniszteri rendeletbe ütköző, vallás elleni kihágásban vétkesnek mondotta ki és a kihágási b. t. kv. 53. §-a alapján figyelemmel ugyane törvény 16. §-ára 5 napi elzárásra és 30 frt pénzbüntetésre ítélte. Továbbá kötelezte, hogy 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe alatt a gyomai ev. ref. lelkész részére az elkeresztelt gyermekekre vonatkozó keresztelési bizonylatot anyakönyvezés céljából kiszolgáltassa és a felmerült és felmerülő költségeket említett idő és jogkövetkezmények terhe alatt megfizesse. Az ítélet jogerőre emelkedése után a nagyváradi r. kath. püspökséggel is közöltetni fog.

A tényállás ez: Kálmán Farkas azt panasolja, hogy Diószegi Gábor ev. ref. és Akantisz Teréz r. kath. házastársaknak 1889. márczius 25-én született fiúgyermekét vádlott Spett Gyula ugyanaz nap megkeresztelte s a keresztelési bizonylatot az illetékes gyómai ref. lelkészhez anyakönyvelés végett több rendbeli felszólítás daczára a mai napig sem tette át.

Ezen vád ellenében Spett Gyula, ki hivatalos elfoglaltságát adván okul, a tárgyalásra meg nem jelent; levéllég beismerte ugyan a vád tárgyát képező tényálladékat, de avval védekezik, hogy a fiúgyermeket a szülők kívánságára keresztelte meg s hogy az 1868. LIII. t.-cz., mely a törvényesen bevett ker. vallásfelekezetek viszonyosságáról szól, r. kath. vallásra nem vonatkozik s hogy a mit tett, arra a törvény s annak jogos magyarázata felhatalmazta. A járásbíró ezen védekezését nem fogadta el, mert azt mondja, az 1868. LIII. t.-cz. minden keresztyn s így a

r. k. vallásra is vonatkozik, mi világosan kitűnik a nmélt. m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszternek 1884. évi jul. 11-én 24,727. sz. a kibocsátott rendeletéből is, melyben határozottan ki van fejezve, hogy az az ország keresztényen felekezetei között való viszonyosság kellő körvonalozására alkotott. Ennélfogva a vádlott 1) törvénytelenül járt el, midőn az idézett t.-cz. 12. §-a ellenére a vegyes házasságból származó, törvény szerint ev. ref. valláshoz tartozó gyermeket r. kath. módon keresztelte meg és 2) rendeletellenesen járt el, midőn ezen ténykedéséről a keresztelési bizonylatot anyakönyvezés végett a megszabott időn belül (8 nap alatt) nem tette át az illetékes lelkészhez.

Miután a fentemlített vallás és közoktatásügyi miniszteri rendelet utolsó pontja szerint az ez ellen vétőket az 1879. évi/L. t.-cz. 53. §-ában megszabott büntetés éri, a bíró tekintetbe véve az enyhítő és súlyosbító körülményeket, hozta a fennebbi ítéletet.

Panaszló Kálmán Farkas azt is felemlíti, hogy Spett Gyula vádlott körülbelül 2 év előtt Plavetz ev. vallású férj s r. kath. neje fiúgyermekénél szintén hasonló eljárást követett; mivel azonban erre nézve állításának bizonyítására semmit sem hoz fel, másrészt valószínűség szerint az el is évült, a járásbírósg büntethetőnek ezt, valamint feljelentésében felhozott többi vádakát, nem tartja.

Ime már a bíróság is tekintetbe veszi s orvosolja sérelmeinket, most már csak jobban bizhatunk ezek megszüntetésében, mint a miniszterhez intézett felfolyamodásokra kapott válaszok után.

KÜLFÖLD.

Bajor r. kath. püspökök követelései. — Lapunk közönségének legkisebb szüksége sincs ugyan a vezércikkben elmondottak bizonyítgatására s így csak némi megvilágításra a mindenütt azonos klerikális étvágnak, adjuk a „Deutsch-evangelische Blätter“ nyomán, a római pápa által megdicsért Bajorország r. kath. püspökeinek következő szerény (!) kívánságait: „tiszán egyházi ügyekben a királyi „jus placeti“-nek, valamint más az „egyház“ szabad mozgását akadályozó rendeleteknek eltörlése; az ó-katholikusok nyilvános vallásgyakorlati jogának megvonása; a theologusoknak a jezsuita Collegium germanicumban való tanulására vonatkozó tilalom visszavonása; az egyetemek theologiai facultásaiban s valamennyi lyceumban betöltendő tanári állomásoknál a püspökök véleményének meghallgatása; mindazoknak a középiskolai tanszékekből kizáratása, kik vagy szabad kőművesek vagy akár szóval, akár írással a kereszténység ellenségeinek bizonyultak; a középiskolákban mindennapi istentisztelet tartása; püspöki felügyelet a középiskolák tan- és olvasókönyveire, az abiturienek vizsgálatánál a vallástan visszahelyezése; a tanítóértekezleteken a rendes tanítókkal a vallástanítóknak egyenrangúakká tétele; a még fennálló simultan tanítóképző intézetek eltörlése; a tanítóképző intézetek élén álló világiaknak lehetőleg egyháziakkal való helyettesítése; a redemptoristák visszahelyezésének és a katolikus papok s rendek ellen általában hozott kivételes törvények megszüntetésének érdekében a bajor kormány lépjen fel a szövetségi tanácsban, végre a magasabb szentelményű papoknak a hadi szolgálattól való mentessége.“ — Ha tekintetbe vesszük hogy itt: egyház, istentisztelet, vallástanítás, kereszténység mind mind róm. katolikus — — nem tudjuk min csodálkozunk inkább: a követelések szertelenségén-e? vagy a kormányzó herczeg ígérten, hogy a népiskolák, gymnasiumok, egyetemek tanszékeinek betöltésénél a püspökök kívánságait lehetőleg tekintetbe veszi; az egyházi és szerzetesi értekezleteknek állami ellenőrzését megszünteti; a kötelező abiturienai vallásvizsgát behozza, a papok hadmentességét kieszközli s a leányiskolákban az apácák alkalmazását megengedi. — A liberalis német lapok dicsérik a bajor kormány ellenállását, hát pedig lejtőre lépett, melyen nehéz lesz megállania.

VEGYESEK.

— **A budapesti ág. hitv. ev. főgymnasiumban az évzáró vizsgálatok június 4–8. és 17–28. napjain fognak tartatni.** Június 9–17. napjain az osztályvizsgálatok az érettségi vizsgálatok miatt szünetelni fognak. A VIII. oszt. évi vizsgái május 11–21-ig voltak. Az írásbeli érettségi vizsgálatok május 23–28-ig tartattak; a szóbeli vizsgálatok pedig június 12., 13., 14. és 15. napjain ejtetnek meg. Az I–VII. osztályok vizsgái délelőtt 8, délután pedig 3 órakor kezdődnek. A testgyakorlatokból a vizsgálatok május 27., 31. és június 1. napján tartatnak a Nemzeti Tornaegylet csarnokában. A párhuzamos osztály miatt az I. a) és b) osztályba a beiratások augusztus 30-án a protestáns, augusztus 31-én más vallásúak számára fognak történni. Ujjonnan átjövő tanulók iskolai bizonyítványon kívül keresztlevelet (illetőleg születési okmányt), valamint himlőoltási bizonyítványt kötelesek felmutatni.

— **Ujpest.** A Tolna-Bikácsra rendes lelkészszé megválasztott Reich Sándor folyó hó 19-én tartotta búcsúbeszédét, folyó hó 26-án Bikácson pedig beköszöntő szónoklatát. Az újpesti gyülekezetben máj. hó 26-án Wenk Károly, kishartai, 30-án pedig Geduly Lajos sátoralja-újhelyi misszionárius, segédlelkészek tartották próbázónoklataikat. Ujpesten június 2-án lesz a lelkészválasztás. Adja Isten, hogy az egyháziilag fontos helyre Istennek lelke által vezéreltetve választassék a legalkalmasabb egyén.

Kimutatás

a theol. tan-, illetőleg szakkönyvek kiadása végett megindított gyűjtés eredményéről.

XIV. kimutatás 1889.

a) Az evang. Egyházjogtanra előfizettek:
14) T. Francz Ede s. l. úr Franzfeld (II) 1 frt. 50 kr.
15) Nt. Dr. Szlávik Máttyás theol. tanár úr Eperjes 3 frt.
b) A Bölcsészettörténet II. részére előfizetett: 54) Nt. Dr. Szlávik M. theol. tanár úr Eperjes 1 frt.

Pukánszky Béla,
pénztáros.

— **Nógrádból.** A nógrádmegyei ev. esperesség június hó 26. és 27. napjain fogja tartani évi közgyűlését. — Ozdinban máj. hó 29-én igtatta be hivatalába az újonnyangúlag megválasztott lelkészt, Biszkup Bélát, nt. Svehla János esperes és t. Hr. János málnapataki lelkész.

— **Viborna (Szepesm.)** újonnan anyorsított evang. egyház lelkészéül Lipták Tivadar, toporcsi segédlelkészt választotta meg egyhangúlag, a ki exaudi vasárnapján igtattatik be új hivatalába. A megválasztott volt princzipalisának Szalagyi Mihály főesperesnek leányát jegyezte el leendő hitvestársául.

— **A derencsényi egyház (Gömör m.)** újonny választott felügyelője Draskóczy László földbirtokos az egyháznak 100 frtot adományozott.

— **Megjelent** s szerkesztőségünkhöz beküldetett Révész Imre Egyházi beszédeinek IV. füzeté. A jelen füzet 14 ünnepi és alkalmi szent beszédet foglal magában s az ünnepi és alkalmi beszédek II. füzetét képezi. A füzet bolti ára 1 frt. 40 kr. Melegen ajánljuk e füzetet a t. olvasók figyelmébe.